

Innhold

Forord	5
---------------------	---

Del 1

HVA ER MEDIERETT OG MEDIEETIKK?	21
--	----

Kapittel 1

Oversikt og grenseoppgang	23
Informasjonsfrihet og -rett	23
Presserett i 1930	24
Medierett i dag	24
Artikkel 10 i EMK	25
Grunnlovens nye § 100	27
Frykt for feiltolkning	27
Fra innsynsrett til publiseringsrett	28
Snuoperasjon og paradigmeskifte	29
Speilvending i kommuneloven	29
EMD med nye briller	30
Nyhetsjournalistikk er ferskvare	30
Innsynsrett er ikke publiseringsrett	32

Kapittel 2

Juss og etikk - hva er forskjellen?	33
Programerklæringer	33
Bjørnson foreslo æresrett	34
Vær Varsom fra 1936	35
Vil skille juss og etikk	36
To punkter i strid med jussen	36
Nærmer seg hverandre?	37

Kapittel 3

Det medierettslige ansvarssystem	39
Det særlige redaktøransvaret	39
Ikke teknologinøytralt	40
Medvirkeransvar	41
Journalister ble frifunnet	42
Ansvar for direktesendinger	42
Offentlig og privat påtale	43
Færre offentlige straffesaker	44
Ansvaret for handlinger	45
Sanksjoner ved medierettssaker	45
Erstatning og oppreisning	46
Oppreisning også til firmaer	47
Husk dokumentasjon - i tre år	48

Del 2

RETTE TIL Å FÅ VITE	49
----------------------------------	----

Kapittel 4

Oversikt	51
Ytringsfrihetskommisjonen	52
Den europeiske menneskerettskonvensjonen	53
Den offentlige diskusjonsfrihet	54
Begrenset rett til eget bilde	54
Retten til å gi intervju	55
Mandat til å drive journalistikk	56
NRK som allmennkringkaster	57
Samfunnsoppdrag i NRK-plakaten	58
Mediene som offentlig vakthund	58
Vakthunden til norsk Høyesterett	59
Samfunnsoppdraget i medieplakatene	61
Stadig flere får innsynsrett	63
«Først og fremst for pressefolk»	63
Taushetsrett og taushetsplikt	64
Gjelder opplysninger	64
Ikke for mediefolk	65
Kildearbeidet i journalistikk	65
Krav til kildearbeidet	66

Kapittel 5

Møter i folkevalgte organer	67
Folkevalgte organer på riksplan	67
Åpenhet i Stortinget fra 1814	67
Åpenhet i Sametinget	68
Åpenhet i andre riksorganer	68
Folkevalgte organer etter kommuneloven	69
Åpenhet i kommunene	69
Lokalstyre viktig for lokalpressen	70
Hovedreglene om åpenhet	71
Regler for møter i folkevalgte organer	71
Kommunestyre og fylkesting	73
Formannskap og fylkesutvalg	73
Kommuneråd og fylkesråd	74
Faste utvalg og komiteer	74
Kommunestyre- og fylkestingskomiteer	75
Kommunedelsutvalg	75
Nemnder opprettet etter andre lover	76
Kommunale kontrollutvalg	76
Kommunale foretak (FKF og KF)	77
Andre lokale folkevalgte organer	77
Møter i foretak og selskaper	79
Interkommunalt selskap (IKS)	79
Stiftelser	80
Formannskap som generalforsamling	80
Om hva som er møter	81
Kan ikke organisere seg bort	82
Politiske ledergrupper	83
Uformelle møter og kontaktforum	84
Styringsgruppe og samordningsgruppe	84
Også orienteringer er saksbehandling	85
Dørene kan ikke lukkes	86
Ny presisering ved lovendring	87
Saksbehandling skjer i møter	88
Reglene må følges også ved fjernmøter	88
Innkalling og sakliste	89
Møtene skal kunngjøres	89
Kunngjøring på hensiktsmessig måte	91

Kunngjøring i rimelig tid	91
Innsynsrett i sakliste og dokumenter	92
Hastesaker og «glemte saker»	92
Hvor møtene holdes	93
Når møtet er i gang	94
Prosedyrer for lukking av dører	95
Møtene skal planlegges	96
Møtet åpnes hvis parten ønsker det	97
Bare parter kan gis adgang bak lukkede dører	97
Møtelukking skal protokolleres	98
- Det var jo ingen til stede	98
Fire hjemler for å lukke dørene	99
Når dørene <i>skal</i> lukkes	100
Dørene <i>kan</i> lukkes	101
Deputasjon til møtet	104
«Felles gruppemøte»	104
Etter møtet	107
Plikt til å føre møtebok	108
Klager etter kommuneloven	109
Andre organer i lokalsamfunnet	110
Møter i forliksrådet	110
Kirkelige organer	111
Statlige regionale og lokale organer	113
Helseforetak	113
Styremøter på universitet og høyskoler	114
Kapittel 6	
Møter i domstolene, rettsmøter	116
Domstoler og domstollignende organer	116
Hovedregel om åpne rettsmøter	117
Berammelser er offentlige	118
Begrensning av åpenhet	118
Lukking av dører i rettsmøtet	119
Mediene kan få uttale seg om lukking	121
Forhåndsbeslutninger i straffesaker	123
Når dørene er lukket	123
Pålegg om taushetsplikt	124

Referatforbud fra rettsmøte	128
Referatforbud utenfor hovedforhandling	128
Referatforbud under rettsforhandlinger	128
Opphør av referatforbud fra rettsforhandling	129
Rettergangsbot mot lovstridig referat	130
Medienes klageadgang	131

Kapittel 7

Skriftlige kilder, dokumentinnsyn	133
Dokumentbegrepet er vidt	134
Innsyn i lydlogger	134
De viktigste innsynslovene	135
Offentlighetslovens virkeområde	137
Hva er organer i stat, fylke og kommune?	139
Nyhetsjakt i postjournaler	140
Fagsystemer har egne journaler	141
Postjournaler på Internett	142
Innsynsrett selv om dokumentet ikke er journalført	143
Journalistikk på politisk behandling	144
Innsyn ved parlamentarisk styreform	145
Journalistiske undersøkelser	146
Innsyn i flere, like saker	146
Sammenstilling etter § 9	147
Elektroniske postjournaler	147
Innsyn i kommunal forretningsdrift	148
Opplysninger om lønn er offentlige	148
Skal-unntak for taushetsplikt	149
Innsyn i restdokumentet	150
Benneche-metoden	150
Spesialregel i barnevernssaker	151
Spesialregler i miljøsaker	152
Bortfall av taushetsplikt	153
Bortfall for sikkerhetsgradering	154
Kirkebøker	155
Kirkelige handlinger på nett	155
Radonkart er offentlige	156
Innsynsarbeid på riksplan	157
Andre særbestemmelser om innsyn	158

Søkerlister til offentlige stillinger	164
Søkerliste etter 2-3 dager	165
Bruk av konsulentfirma	166
Utdrag og sammenstilling	167
Krav om utdrag fra momsregisteret	167
Uttrekk fra registre	168
Krav om fødselsnummer	169
Praktisk om krav, avslag og klage	170
Du kan kreve innsyn muntlig	170
Krav om nærmere begrunnelse	171
Saksbehandlingstid	172
Klager på unntak fra innsyn	173
Klag ikke til Kongen i statsråd	174
Andre klageorganer i kirke- og miljøsaker	174
Innsyn hos private	174
Innsyn i private virksomheter	174
Miljøopplysninger	175
Årsrapporter fra private selskaper	175
Innsyn i aksjonæroversikter	176
Beredskapsplaner er offentlige	177
Innsyn i børsvirksomhet	177
Første klagesak for Oslo Børs	177
Dokumentinnsyn hos politi og domstoler	178
Hva er rettspleielovene?	179
Innsyn i strafferettspleien	180
Innsyn i anmeldelser	180
Innsyn i siktelsler	181
Riksadvokatens vurdering	182
Innsyn i forelegg	182
Innsyn i forelegg som går til retten	184
Innsyn i tiltalebeslutninger	185
Tiltalebeslutning skal forkynnes	185
Når saken kommer for retten	186
Innsyn i berammelser av rettssaker	186
Innsyn under en straffesak	187
Innsyn under en tvistesak	187
Innsyn i rettsavgjørelser	189
Innsyn og kopier	189
Forskjell på innsynsrett og publiseringsrett	190

Innsyn i avsluttet sak	193
Innsyn i avsluttede straffesaker	193
Innsyn i benådningssaker	194
Innsyn i eldre, arkiverte saker	195
Taushetsplikt for dommer?	196
Innsyn i 20 år gammel dom	196
Hvor dokumentene arkiveres	197
Rettsdokumenter i Arkivverket	198
Forlenget taushetsplikt	198

Kapittel 8

Private møter og arrangementer	200
Private møter	200
Uetisk adgang til private møter?	201
Adgang gjennom medlemskap?	202
Referatrett i åndsverkloven	203
Overføring fra arrangementer	204
Nyhetsrett, i minutter og sekunder	206

Kapittel 9

Opptak av lyd og bilde	207
Opptak i folkevalgte organer	207
Bør varsles på forhånd	208
Opptak i domstolene	209
Opptak av lyd er tillatt	209
Formålet var ikke å forby identifisering	210
To forskjellige forbud	211
Opptak under rettsforhandlingene	211
Samtykke fra tiltalte eller domfelte	212
Smilende samtykke holdt ikke	212
Offentliggjøring straffes hardest	213
Fem reaksjoner mot fotografer	214
Grenseoppgang av forbudet	215
«Redusert selvkontroll» er sentralt	215
Frifinnelser	216
Arbeidsulykker som frifinnelse	217
Lyd- og filmopptak i retten	218
Radio-opptak nektet i 1999	218
Opptak delvis tillatt i 22. juli-saken	219

Andre saker om fotografering	221
Konflikter i Norge	221
Fotografering på fordekt måte	222
Andre forbud mot fotografering	223
På åsted og på stedet	224
Krav om legitimasjon	224
På åsted for ulykker	225
En natt i Varanger	226
Journalister og politiaksjoner	226
På demonstrasjon i Oslofjorden	227
Tok bilde av radarstasjon	228
Beslag av foto- eller filmkameraer	229
Journalister og rømlinger	230
Private forbud mot fotografering	231
Eieren kan bestemme ...?	232
Demonstrasjoner i hagen	232
Personvern hensyn	233
Krenkende fotografering	233
På en fordekt måte	234
Gjør klare avtaler om opptak	235
Advarsel mot skjulte opptak	236
Skjulte metoder i journalistikk	237
Bilder tatt på avstand	237
Skjulte metoder	238
Ville ha lydopptak som bevis	239
Ulovlig metode lovlig for journalister?	240
Med politi og ambulanse	241
Falsk identitet eller null-identitet	242
Domstoler om metodebruk	242
«... tjene samfunnsinteresser ...»	243
«... nyttig å dokumentere ...»	244
EMD-vurderinger av metoder	245
Forslag om bedre metodevern	246
Skjult kamera i privathjem	246
Manuell overvåking akseptert	247
Lovbrytere i video-opptak	248
Ingen opphavsrett, men personvern	249
Overvåkingsvideo i NRK TV	249
Avlytting og lydopptak	250

Foretok NRK ulovlig avlytting?	250
Overhørt samtale på restaurant	251
Opptak på konserter	252
Foto-restriksjoner på konserter	252

Kapittel 10

Muntlige kilder	254
Krav om veiledningsplikt	255
Offentlige personers ansvar	256
Intervju på institusjoner	256
Pasienter har sin rett	257
Forbud mot å kontakte medier	257
Intervju med barn	258
Barn er på vei til å bli voksne	259
Barn har også ytringsfrihet	260
Ytringsfrihet i fengsel	262

Del 3

RETTE TIL Å LAGRE	265
--------------------------------	-----

Kapittel 11

Oversikt	267
Utleveringsplikt	268
Et sentralt prinsipp	269
Datalagringsdirektivet	270
Vil ivareta kildevernet	271

Kapittel 12

Anonymitetsvernet	272
Andre former for anonymitetsvern	273
Alle har vitneplikt for domstol	274
Forfattervernet var utgangspunkt	274
Lovbestemmelser vedtatt i 1951	275
NRK inkludert fra 1973	276
Anonymitetsvern også for nettmedier	276
Første sak om kildevern på nett	277
Kildevern også for bok	278
Vern også når kilde står fram?	279
Vernet gjelder bare identitet	279

Kapittel 13

Vern for upublisert materiale?	281
EMK som vern mot beslag	281
Utlevering av pressebilder	282
Upublisert materiale i Vær Varsom-plakaten	283

Kapittel 14

Utlevering, ransaking og beslag	285
Ransaking av journalist	286
Ransaking av hjem og kontor	286
Beslag i kildevernsaker	287
Krav om utlevering	288
Krav om utlevering av lydopptak	289

Kapittel 15

Bevissikring og avlytting	291
Datakontroll og romavlytting	291
Ny teknologi og trusler	292
Tre fellelser i PFU	292
Tiltak mot kildeavsløringer	293
Bør ikke være samtaleemne	294

Kapittel 16

Behandling av persondata	295
Loven hindrer ikke innsynsrett	295
Loven regulerer ikke journalistikk	296
Hva er journalistikk?	296
Loven gjelder for kameraovervåking	297

Del 4

RETTE TIL Å PUBLISERE	299
------------------------------------	-----

Kapittel 17

Oversikt	301
Ny § 100 i 2004	301

Kapittel 18

Formuleringene er viktige	303
Historiens kladdebok	303

Læresetninger fra domstolene	304
Baneheia-sak var krenkende	305
Høyesterett om flere forbehold	306
Sitat og referat må markeres	306
Nøyaktighet i kriminalsaker	308

Kapittel 19

De viktigste publiseringsgrensene	310
Krenkelser av fysisk og juridisk person	311
Æren har alltid vært viktig	313
Strengere ærekrenkelsesregler i 1902	314
Sanne ærekrenkelser	314
Privatlivets fred	316
Det ulovfestede personvernet	317
Rettsvern for personligheten	318
«Den ukjente morder»	319
Levende modeller i litteraturen	320
Modeller gikk til sak	321
Modeller og privatliv	322
Mange bøker forsøkt stanset	323
Inngrep mot flere filmer	323
Selfangstfilm ble stanset	324
«Berserk mot Sydpolen»	324
Levende modeller i magasin	325
Politiystersaken i NRK Brennpunkt	326
Midlertidig forføyning kan brukes	327
Forelegg til kringkastingssjefen	328
Retten til egen avbildning	328
Personvern i rettspleien	329
Diskriminerende og hatefulle ytringer	330

Kapittel 20

Særtrekk ved mediene	333
Lengre levetid på trykk	333
Bilder kan forsterke krenkelsen	334
Tekst-TV har «tabloidpreg»	335
Trykte medier	336
Kringkasting	337
Radio	337

Fjernsyn	338
Første ærekrenkelsessak mot TV	339
Tekstfjernsyn, tekst-TV	341
Internett	341
Første nettsak i 1997	343
Brukerskapt innhold på nett	343
Klager til PFU på nettkommentarer	344
Hva er «så snart som mulig»?	345
Kommentarfeltsaken for retten	347

Kapittel 21

Publiseringer i ulike sjangre	349
Nyhetssjangre	349
Rettspraksis om direktesendinger	350
Rapportering fra krisesituasjoner	351
Lokalradioen ringte opp	352
Direkte-intervju med gisseltaker	353
Øyenvitneskildring fra åsted	354
Kort tid og anonyme kilder	354
Undersøkende journalistikk	355
Reportasjer om og med barn	357
Referatsjangre	357
Referatprivilegier	358
Norsk privilegiumspraksis	359
Referat fra rettsprosesser	360
Sann ærekrenkelse	361
Storheleren i fengsel	361
Ekshoresaken	362
Grensen overskredet i Dagbladet	363
Politianmeldelser	364
Også frifinnelser skal publiseres	365
Referatrett fra dokumenter i tvistesak	366
Varighet for referatprivilegier?	367
Innsyn i 20 år gammel dom	367
Offentlige rapporter	368
Medienes undersøkelsesplikt	369
Intervjusjangre	370
Tvist om intervjuets innhold	370
Intervju som åndsverk?	371

Endring av sitatkontroll i 1994	372
Samtykke kan trekkes	373
Intervju som krenker andre	373
Jersild-saken	374
Featuresjangle	375
Dokumentarsjangle	376
TV-filmer	376
Navneforvekslinger	377
Meningssjangle	377
Ærekrenkelser i lederspaltene	378
Særlig vern for lederspalter?	380
Petit- og kåseriformen	381
Tema er viktigere enn plasseringen?	382
Etske klager mot lederartikler	383
Lavere krav til nivå i leserbrev	384
Brukerskapt innhold	385
Særlig aktsomhet ved anonymitet	386
Redaktøren redigerer	386
Polemiske haler er en uting	387
Kunstkritikk og anmeldelser	388
Til sak mot kritikerne	389
Bokanmeldelser til politiet	389
Satiriske ytringer i viser og dikt	390
Sang og dikt	391
Listesjangle	392
Tre rettssaker om listene	393
Ingen etiske innvendinger	393
Bruk av data fra listene	394
Illustrasjoner	395
Opphavsrett	396
Gjengivelse av kunstverk	397
Til illustrasjon av aktualiteter	398
Særlige retter for TV	399
Bilder, opphavsrett og ytringsfrihet	399
Avbildninger av personer	400
Aktuell og allmenn interesse	402
Hva forteller illustrasjonen?	403
Nyhets-, steds- og tidsavgrensning	404
Der personen ikke er motiv	405

Tre gråsonesaker i Høyesterett	405
Unntak for forsamlinger	406
Samtykke for barnebilder	407
Publisering fra straffesaker	408
Bildebruk i Orderud-saken	409
Bøtenivået har gått ned	411
Karikatur- og kommentartegninger	412
Bare én straffedom	412
Skyggen gjorde nazihilsen	412
PFU har behandlet 18 tegninger	413
Andre publiseringsforbud	414
PFU-uttalelser om bilder	418
Brukt i annen sammenheng	418
Bilder fra nett og Facebook	419
Modell på gale premisser	420
Brudgom med jugekors	421
Luksus-prostituert drept	422
Manipulering av bilder	423
Reklame	424
Mange reklamebegrensninger	425
Annonserene ble dømt	426
Annonsering av prostitusjon	427
Erstatningskrav fra annonsører	428
Annonser og reklame i PFU	429
Egne og andres annonser	430
Kapittel 22	
Kort sjekkliste for desk-kontroll	432
Litteratur	436
Register	440